

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

18 septembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul Penal în următoarea componență:
președinte
judecători

Diaconu Iurie
Catan Liliana
Guzun Ion

examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate de procurorul în procuratura de circumscripție Cahul, Cebotari Vitali, și de partea vătămată Botica Afanasie și avocatul acestuia Grecu Ion, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 14 mai 2019, în cauza penală privindu-l pe

ȘTIRBEȚ Nicolae xxxx

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 04.01.2019 – 22.03.2019;

Instanța de apel: 05.04.2019 – 14.05.2019;

Instanța de recurs: 08.07.2019 – 18.09.2019.

c o n s t a t ă :

1. Prin sentința Judecătorei Cahul (sediul central) din 22 martie 2019, adoptată în conformitate cu art. 364¹ Cod de procedură penală, în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, Știrbeț N. a fost recunoscut vinovat și condamnat în temeiul art. 287 alin. (1) Cod penal la muncă neremunerată în folosul comunității de 180 ore.

Acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Botica A. a fost admisă parțial, cu dispunerea încasării de la inculpat în beneficiul părții a sumei de 1127 lei, drept recompensă pentru prejudiciul material cauzat și a sumei de 7000 lei, drept recompensă pentru prejudiciul moral, precum și cheltuielile legate de asistența juridică în mărime de 3000 lei, în total spre achitare urmând a fi încasată suma de 11127 lei.

Totodată, de la inculpat urmează a fi încasată suma de 250 lei, în beneficiul statului, care constituie plata taxei de stat de la care partea vătămată a fost scutită prin lege la înaintarea acțiunii civile.

2. Baza factologică reținută de prima instanță: *Știrbeț N., la 26 iulie 2018, în jurul orei 21:30, aflându-se în stradă, în preajma Primăriei din satul Văleni, raionul Cahul, loc care prin natura și destinația lui este întotdeauna accesibil publicului, din intenții huliganice, încălcând grosolan ordinea publică, exprimând o vădită lipsă de respect față de societate, exprimându-se cu cuvinte necenzurate, care înjosesc onoarea și demnitatea persoanei, fără un motiv întemeiat, i-a aplicat intenționat lui Botica A. o lovitură cu capul în regiunea feței, după care victima a căzut și s-a lovit cu capul de trotuar, iar când Botica A. a încercat să se*

ridice de jos, Știrbeț N. i-a mai aplicat două lovituri cu pumnii în regiunea capului, cauzându-i leziuni corporale sub formă de trauma craniu-cerebrală închisă manifestată prin comoție cerebrală, excoriații și echimoze pe față, edem al țesuturilor moi pe cap din dreapta, echimoză și plagă contuză pe mucoasa buzei superioare din stânga, echimoză pe gât din dreapta, excoriații pe ambele coate, care condiționează dereglarea sănătății de scurtă durată și se califică ca vătămare corporală ușoară.

Având în vedere starea de fapt expusă supra, confirmată de probele administrate, instanța a reținut că, în drept, faptele inculpatului întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (1) Cod penal, *huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor.*

3. Legalitatea și temeinicia sentinței de condamnare în termenul și modul prevăzut de art. 401-402 Cod de procedură penală, a fost contestată cu apeluri de către procuror și partea vătămată, împreună cu avocatul acesteia Grecu I.

3.1. Procurorul a solicitat casarea sentinței în partea stabilirii pedepsei și a respingerii cererii de încasare de la inculpat a cheltuielilor judiciare, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Știrbeț N. să fie recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (1) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, în mărime de 160 ore, ținând cont de prevederile art. 364/1 alin. (8) din Codul de procedură penală. Totodată, procurorul a solicitat instanței să se pronunțe asupra încasării de la Știrbeț N. în beneficiul statului a cheltuielilor judiciare în sumă de 640 lei, suportate în legătură cu efectuarea expertizei judiciare și constatarea medico-legală.

În argumentarea apelului apelantul a indicat că, pedeapsa stabilită inculpatului nu corespunde prevederilor legale ale art. 364/1 alin. (8) Cod de procedură penală, lui Știrbeț N. urmează să-i fie stabilită pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, în mărime de 160 ore, ceea ce reprezintă reducerea cu o treime a limitei maxime de pedeapsă prevăzută de lege la art. 287 alin. (1) Cod penal.

De asemenea, apelantul a menționat că instanța ilegal nu s-a expus supra solicitării acuzatorului de stat privind încasarea în contul statului de la inculpat a cheltuielilor de judecată suportate în cadrul urmăririi penale, deoarece cheltuielile respective au fost necesare pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal și aceste cheltuieli se plătesc din sumele alocate de stat. În ședința de judecată acuzatorul de stat a solicitat încasarea cheltuielilor judiciare de la inculpat în beneficiul statului în valoare de 320 lei - cheltuieli suportate în legătură cu efectuarea constatării medico-legale și 320 lei - cheltuieli suportate în legătură cu efectuarea expertizei judiciare, în total suma de 640 lei.

3.2. Partea vătămată Botica A. și avocatul acesteia Grecu I. au solicitat casarea sentinței în partea ce ține aplicarea pedepsei inculpatului, perceperea pagubei morale și a cheltuielilor de judecată, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care Știrbeț N. să fie condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, cu încasarea în totalitate atât a pagubei morale, cât și a cheltuielilor de judecată din contul acestuia.

În argumentarea apelului, părțile au indicat că, pedeapsa aplicată inculpatului este prea blândă, or, anterior Știrbeț N. a mai fost condamnat pentru acțiuni violente la pedeapsă sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității însă pedeapsa anterior aplicată nu și-a atins scopul. La 3 februarie 2015, Știrbeț N. a fost condamnat pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (1) Cod penal fiindu-i aplicată pedeapsa sub formă de 110 ore muncă neremunerată în folosul comunității, cauza fiind examinată de asemenea în temeiul art. 364¹ Cod de procedură penală.

Apelanții au menționat că din comportamentul inculpatului se desprinde faptul că ultimul nu s-a reeducat prin aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, în legătură cu ce pedeapsa aplicată nu poate să-și atingă scopul.

Poziția instanței de percepere a onorariului avocatului în sumă de 3000 lei, este una neîntemeiată, or în cadrul examinării cauzei s-a dovedit cu certitudine că avocatul a acordat asistență juridică de la început, întocmind în acest sens plângerea care a fost depusă către procuror. Concluzia instanței referitor la faptul că suma de 5000 lei suportată de partea vătămată în procesul penal este exagerată, apelantul o consideră neîntemeiată, or în Recomandarea despre cuantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată de asistență juridică, aprobată de către Consiliul Uniunii Avocaților prevede tarifele per oră, și anume suma de 1000 lei tarif fix pentru participarea în fiecare ședință de judecată de orice nivel sau desfășurarea fiecărei acțiuni procesuale, 750 lei — tarif fix pentru fiecare dintre acțiunile procesuale, acestea fiind enumerate.

Astfel, apelanții au menționat că rezultând din textul acestei recomandări suma onorariului solicitat spre încasare pentru asistența juridică este una diminuată, dar nu exagerată, partea prezentând în acest sens un calcul conform recomandărilor: $750 + 1500 + 1000 + 750 + 2000 + 1500 = 7500$ lei. Deci, lucrări efectuate pe marginea cauzei date au fost estimate la suma de 7500 lei, fără a fi calculate peste două ore de consultație care conform recomandării este de la 50 la 151 Euro/ora și fără a lua în calcul analiza sentinței de către avocat și întocmirea cererii apel - 1500 lei.

Referitor la argumentul instanței cu privire la încasarea de la inculpat a pagubei morale în cuantum de 7000 lei, apelantul îl consideră neîntemeiat, or această sumă nu este echitabilă în raport cu paguba morală suferită prin înjosirea cu dispreț și maltratarea părții vătămate de către inculpat în loc public, acțiuni ce au provocat pierderea cunoștinței și internarea în spital.

În final, s-a făcut referire la jurisprudența în cazurile de condamnare ale Republicii Moldova în fața CtEDO, din care rezultă că doar simpla constatare a violării CEDO nu este suficientă pentru a remedia încălcările aduse drepturilor victimelor (cauza *Mudric c. Moldovei*, cererea nr. 74839/10, hotărârea din 16.10.2013, par. 44-55, 58-65, unde CtEDO a acordat reclamantei suma de 15000 euro cu titlu de prejudiciu moral; cauza *B. c. Moldovei*, cererea nr. 61382/1C, hotărârea din 16.07.2013, par. 42-61, 69-75, unde de asemenea CtEDO a acordat suma de 15000 euro cu titlu de prejudiciu moral; cauza *Eremia c. Moldovei*, cerere nr. 3564/11, par. 65-78, 82-91, unde CtEDO de asemenea acordă suma de 15000 euro în scopul reparării prejudiciului moral cauzat; cauza *T.M. și CM. c.*

Moldovei, cererea nr. 26608/11 din 28.04.2014, hotărârea din 28.04.2014, par. 35-49, 57-64, unde CtEDO a acordat aceiași sumă în scopul reparării prejudiciului moral cauzat).

4. Potrivit deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 14 mai 2019, apelul declarat de partea vătămată Botica A. și avocatul Grecu I. a fost respins, ca nefondat, iar apelul procurorului admis, cu casarea parțială a sentinței, în partea stabilirii pedepsei, cu pronunțarea unei noi hotărâri în această parte, potrivit căreia Știrbeț N. în temeiul art. 287 alin. (1) Cod penal a fost condamnat la muncă neremunerată în folosul comunității - 160 ore. În rest, celelalte dispoziții ale sentinței au fost menținute fără modificări.

5. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a menționat că, starea de fapt și de drept constatată de prima instanță concordă cu circumstanțele stabilite și probele administrate, relevate în cuprinsul sentinței. Concluzia primei instanțe privind calificarea infracțiunii este corectă, prin determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptelor prejudiciabile săvârșite de inculpat și semnele componenței de infracțiune prevăzute de art. 287 alin. (1) Cod penal. Totodată, instanța de apel a reținut că sentința se contestă în partea stabilirii pedepsei, a cheltuielilor judiciare și a soluționării acțiunii civile.

Verificând aspectele de drept operate de instanța de fond la stabilirea și individualizarea pedepsei inculpatului Știrbeț N., Colegiul judiciar a considerat că apelul părții vătămate în această parte necesită a fi respins, iar apelul procurorului în această parte urmează a fi admis.

Instanța de apel a considerat neîntemeiate argumentele lui Botica A. și a avocatului acestuia, precum că pedeapsa stabilită inculpatului ar fi prea blândă, că aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității nu-și va atinge scopul. La acest compartiment s-a reținut că instanța de fond la stabilirea pedepsei nu a constatat circumstanțe agravante, iar drept circumstanță atenuantă a răspunderii inculpatului a fost reținută căința sinceră, fiind luată în calcul personalitatea inculpatului Știrbeț N., care este caracterizat pozitiv, prima instanță cu o justificare întemeiată a concluzionat, că scopul legii penale poate fi atins prin aplicarea față de inculpat a pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității.

Totuși, la stabilirea și individualizarea pedepsei prima instanță a admis abateri de la criteriile de individualizare a pedepsei. Or, potrivit art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul comunității și de o reducere cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amendă.

Inculpatul a săvârșit cu intenție acțiunile prejudiciabile încadrate în art. 287 alin. (1) Cod penal - huliganismul, care se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 1050 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani. Raportat la prevederile art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, limitele pedepsei aplicabile inculpatului Știrbeț N. sunt: amendă în mărime de la 367

la 700 unități convenționale, munca neremunerată în folosul comunității de la 120 la 160 ore, sau închisoarea de până la 2 ani.

Astfel, la stabilirea mărării pedepsei inculpatului Știrbeț N., instanța de fond nu a ținut cont de prevederile art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, și neîntemeiat i-a aplicat inculpatului pedeapsa sub formă de 180 ore de muncă neremunerată în folosul comunității, din care considerente se atestă necesitatea de a interveni în hotărârea primei instanțe, cu emiterea unei noi soluții în această parte, prin care lui Știrbeț N., cu aplicarea art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, să-i fie stabilită pedeapsa sub formă de 160 ore de muncă neremunerată în folosul comunității.

Referitor la solicitarea procurorului privind încasarea de la inculpatul Știrbeț N. în contul statului a cheltuielilor suportate pentru efectuarea expertizelor judiciare în cuantum de 640 lei, Colegiul judiciar a apreciat-oază ca fiind nefondată, or, acestea sunt cheltuieli efectuate în cadrul urmăririi penale în vederea acumulării probatoriului necesar pentru demonstrarea vinovăției inculpatului în comiterea infracțiunii încriminate.

Conform art. 11 alin. (2) a Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr. 68 din 14.04.2016, *expertiza judiciară se efectuează în temeiul actului de dispunere a expertizei judiciare, emis în conformitate cu prevederile legislației de procedură*. Conform art. 2 a Legii nr. 68 din 14.04.2016, *acte de dispunere a expertizei judiciare sunt - ordonanță organului de urmărire penală sau încheiere instanței de judecată, prin care se dispune efectuarea expertizei judiciare sau, după caz, cerere de efectuare expertizei judiciare depusă de către părți din inițiativă proprie și pe cont propriu în condițiile codurilor de procedură penală, civilă și contravențional*.

Colegiul judiciar a menționat că din materialele cauzei s-a constatat cu certitudine că în temeiul îndreptării IP Cahul, emisă de inspectorul principal Ghețivu A., a fost efectuat raportul de constatare medico-legală din 31 iulie 2018, în vederea stabilirii existenței leziunilor corporale la partea vătămată Botica A. (f.d.29-30); prin ordonanța ofițerului de urmărire penală din 27 septembrie 2018 a fost dispusă efectuarea expertizei medico-legale, în vederea stabilirii gradului leziunilor corporale la partea vătămată Botica A. (f.d.33)

Prima instanță a ținut cont de faptul că expertizele judiciare au fost dispuse în cadrul efectuării urmăririi penale, pentru acumularea probatoriului necesar, și aceste cheltuieli sunt trecute în contul statului, și nu urmează să fie puse pe seama inculpatului, or, aceste acțiuni țin de activitatea organului de urmărire penală, sarcina căruia este depistarea circumstanțelor care dovedesc comiterea infracțiunii și identificarea făptuitorului, pentru înaintarea învinuirii făptuitorului. Trecerea în contul statului a cheltuielilor judiciare în procesul penal se întemeiază pe necesitatea desfășurării procesului penal din oficiu, pentru ca nici un infractor să nu rămână nepedepsit.

Partea vătămată, Botica A., a depus acțiune civilă împotriva inculpatului solicitând încasarea din contul acestuia a prejudiciului moral în sumă de 100000 lei, cel material în mărime de 1127 lei și cheltuielile de asistență juridică în cuantum de 5000 lei (f.d.89-90).

Prin sentința contestată, acțiunea civilă a părții vătămate a fost admisă parțial, încasându-se de la Știrbeț N. în beneficiul lui Botica A. prejudiciul material în mărime de

1127 lei, prejudiciul moral în mărime de 7000 lei și cheltuielile legate de asistența juridică în mărime de 3000 lei, în total suma de 11127 lei.

Conform art. 220 alin. (1) Cod de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se soluționează în conformitate cu prevederile prezentului cod. Art. 225 alin. (1), (2) Cod de procedură penală, prevede că judecarea acțiunii civile în procesul penal, indiferent de valoarea acțiunii, se efectuează de către instanța de competență căreia este cauza penală. La adoptarea sentinței de acuzare, instanța soluționează și acțiunea civilă prin admiterea ei, totală sau parțială, ori prin respingerea ei.

Art. 1398 alin. (1) Cod civil, prevede că, cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege și prejudiciul moral, cauzat prin acțiunea sau omisiune. Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție.

La caz, compensarea bănească de 7000 lei cu titlul de prejudiciu moral este în măsură să aducă o satisfacție echitabilă părții vătămate pentru suferințele psihice și fizice suportate ca urmare a comiterii infracțiunii împotriva sa și care raportată la suferința produsă este o sumă echitabilă. Referitor la încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 5000 lei, Curtea a notat că suma respectivă este exagerată și nejustificată.

6. Nefiind de acord cu soluțiile pronunțate de instanțele de fond procurorul și partea vătămată contestă cu recurs ordinar hotărârile acestora.

6.1. Procurorul solicită casarea parțială a deciziei instanței de apel în partea soluției de neîncasare a cheltuielilor judiciare din contul inculpatului, cu remiterea cauzei la rejudecare în acest aspect. Recurentul indică că instanța de apel nu a luat în considerație faptul că statul a suportat cheltuieli în sumă de 640 lei pentru efectuarea acțiunilor procesuale, sumă ce urmează a fi încasată de la inculpat în beneficiul statului, conform prevederilor art. 227 - 229 Cod de procedură penală.

Recurentul menționează că soluția cu privire la cheltuielile judiciare, instanța de apel a motivat-o prin aceea că atare cheltuieli au fost suportate în cadrul urmăririi penale în vederea demonstrării vinovăției inculpatului de comiterea infracțiunii imputate, prin numirea expertizei judiciare, respectiv acestea reprezintă cheltuieli judiciare ce urmează a fi achitate din bugetul statului. Însă, în decizie și sentința lipsește dispoziția privind trecerea cheltuielilor judiciare pe contul statului.

Conform prevederilor Legii nr. 316 din 22.12.2017, alin. (2) din art. 143 CPP, în care a fost stipulat că plata expertizelor judiciare efectuate în cazurile obligatoriu se face din contul bugetului de stat, a fost abrogată, iar la moment se solicită restituirea acestor cheltuieli statului, cheltuieli care au fost suportate din cauza comiterii de către Știrbeț N. a infracțiunii.

Orice prejudiciu cauzat fie persoanei fizice/juridice sau statului trebuie să fie reparat. Este necesară schimbarea atitudinii vizavi de instituția procesuală - cheltuielile judiciare și restituirea acestora, deoarece cu așa tendințe a instanței de apel, noi, inclusiv judecătorii și procurorii, vom rămâne fără salarizarea.

Exemple din practica judiciară de recuperare a cheltuielilor legate de efectuarea expertizelor judiciare: decizia Curții de Apel Cahul din 23.09.2015 în dosarul nr. 05-la-751-

03062015; decizia Curții de Apel Cahul din 02.02.2017 în dosarul nr. 05-la-1418-12122016 și menținută de CSJ prin decizia din 24.05.2017 cu nr. Ira-879/2017; decizia Curții de Apel Cahul din 02.11.2017 în dosarul nr. 05-1a-886-08082017; decizia Curții de Apel Cahul din 23.10.2018 în dosarul nr. 05-la-1022-08092018. Și tot aceeași instanța de apel în prezenta cauză refuză încasarea cheltuielilor judiciare. Astfel, instanța de apel, în speță noastră, nu a soluționat corect chestiunea legată de cheltuielile judiciare.

În drept, procurorul își întemeiază cererea pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

6.2. Partea vătămată Botica A. și avocatul acesteia Grecu I., solicită casarea deciziei instanței de apel, în partea soluționării acțiunii civile, cu rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi soluții, prin care acțiunea părții vătămate să fie admisă integral.

Recurenții afirmă că decizia Curții de Apel este neîntemeiată, or în cadrul examinării dosarului a fost dovedit cu lux de amănunte suferințele morale imense suportate de partea vătămată în urma săvârșirii acțiunilor huliganice de către inculpat, amprentă care a rămas în conștiința părții și care nu va putea fi ștearsă niciodată, pe când instanța greșit a consideră că suma de 7000 lei este echitabilă pentru răscumpărarea prejudiciului suferit.

Instanța nu a luat în calcul că inculpatul nu și-a cerut scuze pentru cele comise de la partea vătămată, dar de fiecare dată când îl întâlnește pe drum îl batjocorește.

Referitor la căința sinceră a inculpatului, se menționează că declarațiile date de ultimul în prima instanță, nicidecum nu sunt aproape de o căință sinceră, fapt care poate fi dovedit prin ascultarea înregistrării audio a ședințelor de judecată.

Cu privire la suma de 5000 lei, în calitate de cheltuieli de judecată precum că este exagerată, părțile menționează că în apel a fost relatat în detaliu fiecare acțiune pe care a executat-o avocatul și prețul acesteia, care este în strictă conformitate cu Recomandările Uniunii Avocaților. Conform calculelor prezentate instanței, până la pronunțarea sentinței au fost executate acțiuni în sumă de 7500 lei, iar dacă să calculăm și studierea sentinței, depunerea apelului și participarea în cadrul Curții de Apel Cahul, acțiunile executate de avocat au fost în sumă de peste 10000 lei. Cu toate acestea instanța de apel a menționat că suma de 5000 lei este una exagerată.

Mai mult, recurenții specifică că jurisprudența Curții Supreme de Justiție evidențiază în mod expres asupra importanței covârșitoare a satisfacției echitabile a părții vătămate pentru prejudiciul moral care i-a fost cauzat prin infracțiune. Spre exemplu în cauza *Străisteanu v. Ministerul Finanțelor (hotărârea Col. civ., corn., cont. adm. CSJ din 29.05.2012, dos. nr. 2ra-1314-11)*, victima atragerii ilegale la răspundere penală a fost despăgubită de către instanța de recurs cu 160.000 lei. Or integritatea fizică, sănătatea, cinstea și demnitatea persoanei, sunt valori cu mult mai proeminente decât libertatea persoanei, iar instanțele i-au conferit o sumă net inferioară părții vătămate pentru recuperarea prejudiciului moral cauzat prin infracțiune.

Similar, recurenții mai fac trimitere și la alte cauze civile, în care instanțele au dispus acordarea unor despăgubiri majorate părților vătămate.

În același sens, Înalta Curte de la Strasbourg a atenționat instanțele de judecată asupra necesității respectării principiului compensării, prin satisfacție echitabilă a prejudiciului

moral cauzat persoanei. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a stabilit unele principii de ordin general aplicabile cu privire la acest prejudiciu moral, ignorate de către instanța de apel, care în concepția Curții reprezintă repararea: „*stărilor de neliniște, de disconfort și de incertitudine ce rezultă din acea încălcare*” (*Comingersoll S.A. c. Portugaliei*, § 29, cererea nr. 35382/97, CEDO 2000-IV) ori „*a sentimentelor de neputință și de frustrare*” (*Scordino c. Italiei (Nr. 3)*, § 42, cererea nr. 43662/98, CEDO 2000-IV).

Cerința fundamentală față de despăgubirea prejudiciului moral este că instanța de judecată va determina despăgubirea care acordă o satisfacție echitabilă. Astfel sumele acordate de CtEDO, în special contra Moldovei, constituie, pentru judecătorul național, inclusiv și în cazul instanței de apel, nu atât un plafon strict, cât un indicator, ignorarea căruia poate constitui, prin sine, o încălcare a Convenției.

Referitor la cheltuielile de asistență juridică, instanța a dispus încasarea sumei de 3000 lei, neluând în calcul că bonul de plată anexat la materialele cauzei este în mărime de 5000 lei, pe care partea vătămată i-a achitat avocatului pentru asistența juridică calificată, acțiunile avocatului fiind descrise cu amănuntul în instanță, în cererea de apel fiind probate și prin materialele cauzei.

7. Examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate, în baza materialelor din dosar și raportat la criticele recurenților, Colegiul Penal conchide asupra inadmisibilității acestora, pentru următoarele motive.

Raționamentele instanței privind inadmisibilitatea recursului declarat, se întemeiază în drept pe dispoziția art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, potrivit căreia instanța examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, în camera de consiliu, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că este vădit neîntemeiat.

Pentru a statua asupra netemeinicii cererilor de recurs depuse instanța a făcut verificările temeiurilor de casare invocate de părți, în raport cu actele dosarului, constatând că hotărârile recurate sunt conforme legii, fără a prezenta vreo lipsă, care să le afecteze, mai mult ca atât, nu există nici alte motive, neinvocate de recurenți, care ar putea fi luate în considerare din oficiu, de natură să răstoarne soluția instanțelor de fond adoptate pe caz în partea soluționării acțiunii civile și în partea chestiunii legate de încasarea cheltuielilor judiciare.

7.1. Analizând criticele expuse de procuror, se constată că acesta contestă sentința și decizia instanței de apel preponderent din considerentul că, în opinia lui, instanțele eronat nu au încasat cheltuielile judiciare de la Știrbeț N. în cuantum de 640 lei suportate de stat pentru efectuarea acțiunilor procesuale necesare pentru instrumentarea cauzei.

Verificând actele cauzei, raportat la alegațiile procurorului, instanța de recurs consemnează că cele avansate de recurentă nu și-au găsit confirmarea, iar soluția adoptată pe marginea acestei spețe de către instanța de apel, de altfel și de prima instanță în partea neîncasării cheltuielilor judiciare, este legală, întemeiată și urmează a fi menținută integral.

Prin urmare, Colegiul Penal consideră vădit nefondată revendicarea procurorului în partea ce ține de pretinsa încălcare admisă de instanța de apel, prevăzută de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, privitor la neîncasarea cheltuielilor judiciare din contul

inculpatului pentru efectuarea expertizelor judiciare, dat fiind că, în dispoziția art. 143 alin. (1) Cod de procedură penală, este stipulat expres că expertiza se dispune și se efectuează în mod obligatoriu pentru constatarea circumstanțelor enumerate în aliniatul nominalizat, inclusiv și în cazul când prin alte probe nu poate fi stabilit adevărul.

În situația când efectuarea expertizei a fost dispusă de către organul de urmărire penală sau de către instanța de judecată la solicitarea acuzatorului de stat, plățile necesare pentru efectuarea acesteia urmează a fi achitate din contul mijloacelor bănești ale bugetului de stat, nu din contul inculpatului, după cum pretinde recurentul.

O atare prevedere legală expresă se conține în dispoziția art. 75 alin. (3) din Legea nr. 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, unde este stipulat că, în cauzele penale, cheltuielile pentru efectuarea expertizei sunt suportate de către ordonatorul expertizei judiciare din bugetul alocat, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 142 alin. (2) din Codul de procedură penală. Excepția despre care ne relevă legiuitorul cuprinsă în art. 142 Cod de procedură penală, nu este incidentă cauzei date.

Potrivit celor corect consemnate în decizia instanței de apel: *„Colegiul judiciar a menționat că din materialele cauzei s-a constatat cu certitudine că în temeiul îndreptării IP Cahul, emisă de inspectorul principal Ghețivu A., a fost efectuat raportul de constatare medico-legală din 31 iulie 2018, în vederea stabilirii existenței leziunilor corporale la partea vătămată Botica A. (f.d.29-30); prin ordonanța ofițerului de urmărire penală din 27 septembrie 2018 a fost dispusă efectuarea expertizei medico-legale, în vederea stabilirii gradului leziunilor corporale la partea vătămată Botica A. (f.d.33)*

Prima instanță a ținut cont de faptul că expertizele judiciare au fost dispuse în cadrul efectuării urmăririi penale, pentru acumularea probatoriului necesar, și aceste cheltuieli sunt trecute în contul statului, și nu urmează să fie puse pe seama inculpatului, or, aceste acțiuni țin de activitatea organului de urmărire penală, sarcina căruia este depistarea circumstanțelor care dovedesc comiterea infracțiunii și identificarea făptuitorului, pentru înaintarea învinuirii făptuitorului. Trecerea în contul statului a cheltuielilor judiciare în procesul penal se întemeiază pe necesitatea desfășurării procesului penal din oficiu, pentru ca nici un infractor să nu rămână nepedepsit.”

Totodată, Colegiul Penal notează că expresia *„poate fi obligat”* din dispoziția art. 229 Cod de procedură penală nu echivalează cu expresia *„este obligat”* la plata cheltuielilor judiciare.

Prin urmare, corect instanțele de fond au statuat că, plata pentru efectuarea acestei acțiuni procesuale nu urmează a fi încasată din contul inculpatului, întrucât atât normele procesual-penale relevante cauzei, cuprinse în art. 227 – 229, precum și cele din Legea specială nr. 68/2016 amintită supra, stabilesc că responsabilul pentru achitarea plăților încasate de la stat în folosul organelor îndrituite cu efectuarea expertizelor judiciare, sunt ordonatorii unor atare acțiuni procesuale.

La fel, instanța de recurs notează în acest aspect că, în temeiul art. 51 alin. (2) pct. 2) Cod de procedură penală, procurorul este în drept să pornească o acțiune civilă împotriva învinutului, inculpatului sau a persoanei care poartă răspundere materială pentru fapta comisă, acționând în interesele statului, pe când la caz, procurorul nu a înaintat o atare

acțiune. Din ansamblul considerentelor care preced, rezultă că cheltuielile judiciare suportate pentru instrumentarea acestei cauze urmează a fi acoperite din bugetul de stat, acestea neputând face obiectul unei rambursări din partea inculpatului, în cazul în care ultimul nu le-a ordonat.

Cu privire la cele consemnate de procuror despre existența unor soluții contradictorii în practica judiciară cu privire la modul de soluționare și recuperare a cheltuielilor judiciare de către Curtea de Apel Cahul, Colegiul Penal ține să specifice că dreptul la o jurisprudență constantă nu este o chestiune ce se regăsește printre temeiurile de declarare a recursului ordinar, mai mult ca atât, în cauza *Legrand c. Franței* din 26 mai 2011, nr. 23228/08, Curtea de la Strasbourg a statuat că apariția unui reviriment de jurisprudență și aplicarea de noi soluții într-o procedură pendinte nu încalcă art. 6 din Convenție - dreptul la un proces echitabil. În același sens, s-a consemnat că exigențele asigurării securității raporturilor juridice și protecția încrederii din partea justițiabililor nu consacră dreptul la o jurisprudență constantă și că evoluția jurisprudenței nu este prin ea însăși contrară unei bune administrări a justiției, întrucât absența unei abordări dinamice și evolutive ar împiedica orice schimbare sau îmbunătățire.

Având în vedere acestea, instanța de recurs conchide că, în prezenta cauză nu se constată admiterea erorii de drept semnalate de procuror și prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, iar la judecarea acestei cauze în ordine de apel, instanța a respectat prevederile legale relevante, prescrise de art. 227-229, 414-419 Cod de procedură penală și a pronunțat o hotărâre legală și întemeiată, neexistând vreun temei pentru admiterea recursului în sensul declarat.

7.2. Din conținutul recursului declarat de partea vătămată și a avocatului acesteia se constată că recurenții, făcând trimitere la cazurile de casare prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) și 15) Cod de procedură penală, solicită desființarea deciziei instanței de apel, în partea soluționării acțiunii civile, cu pronunțarea unei noi soluții, prin care acțiunea înaintată de partea vătămată să fie admisă în volum deplin.

Verificând actele cauzei, raportate la alegațiile recurenților, instanța de recurs consemnează că cele avansate de aceștia nu și-au găsit confirmarea, iar soluția adoptată pe marginea acestei spețe de către instanța de apel, de altfel și de prima instanță, în partea soluționării acțiunii civile, este legală, întemeiată și urmează a fi menținută integral.

Urmează de reținut faptul că examinarea acestei cauze în procedură simplificată nu exclude asigurarea unor garanții părții vătămate, una dintre acestea fiind recuperarea prejudiciilor cauzate prin infracțiunea săvârșită. Prin alte cuvinte, judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală nu îl scutește pe inculpat de răspunderea civilă pe care o poartă pentru cele comise. În conformitate cu art. 387 alin. (1) din Codul de procedură penală, odată cu sentința de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge.

În speță, prima instanță a conchis asupra admiterii parțiale a acțiunii civile înaintată de partea vătămată Botica A. dispunând încasarea din contul inculpatului Știrbeț N. în beneficiul părții vătămate suma de 1127 lei, drept recompensă pentru prejudiciul material

cauzat și suma de 7000 lei, drept recompensă pentru prejudiciul moral, precum și cheltuielile legate de asistența juridică în mărime de 3000 lei, în total spre achitare urmând a fi încasată suma de 11127 lei. Totodată, de la inculpat a fost încasată suma de 250 lei, în beneficiul statului, care constituie plata taxei de stat de la care partea vătămată a fost scutită prin lege la înaintarea acțiunii civile. În rest celelalte pretenții pecuniare ale părții au fost respinse.

Instanța de apel, judecând apelul părții vătămate și a apărătorului acesteia, a statuat asupra aceleiași soluții vizavi de acțiunea civilă înaintată de Botica A. respingând, ca nefondate, pretențiile părții în acest sens. Pentru a ajunge la această concluzie instanța de apel a explicat următoarele:

„În procesul examinării cauzei partea vătămată, Botica A., a depus acțiune civilă împotriva inculpatului solicitând încasarea din contul acestuia a prejudiciului moral în sumă de 100000 lei, cel material în mărime de 1127 lei și cheltuielile de asistență juridică în cuantum de 5000 lei (f.d.89-90).

Colegiul judiciar admite că, prin săvârșirea infracțiunii de către inculpat, părții vătămate i-au fost cauzate suferințe psihice și fizice, din care considerente, ținând cont de gradul de vinovăție a inculpatului la săvârșirea acțiunilor prejudiciabile, prima instanță întemeiat a ajuns la concluzia că urmează a fi încasată de la Știrbeț N. în beneficiul părții vătămate Botica A. compensația bănească în sumă de 7000 lei cu titlu de prejudiciu moral, ceea ce va fi în măsură să aducă o satisfacție echitabilă părții vătămate pentru suferințele psihice și fizice suportate ca urmare a comiterii infracțiunii în privința sa, și care raportată la suferința produsă, este o sumă echitabilă, întrucât partea vătămată nu a prezentat probe suficiente prin care să dovedească că, urmările infracțiunii sunt mai grave decât cele existente în materialele dosarului, iar, suma de 100000 lei solicitată de partea vătămată este exagerată în raport cu consecințele survenite ca urmare a săvârșirii infracțiunii de către inculpat.

În acest context, instanța de apel notează că, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația, trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În termenii Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului, acest criteriu se exprimă prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel încât acestea să aibă efect compensatoriu, și nu trebuie să constituie nici sume excesiv de mari pentru autorul daunelor și nici venituri nejustificate pentru victimele daunelor.

De asemenea, urmează a fi menționat că, întemeiat prima instanță a admis cererea părții vătămate Botica A. în partea încasării prejudiciului material or, partea vătămată a prezentat probe pertinente care demonstrează că a suportat un prejudiciu material astfel, la materialele dosarului a fost anexat bonul de plată eliberat de Spitalul Raional Cahul din 30 iulie 2018, care dovedește că partea vătămată a suportat cheltuieli pentru tratament în sumă de 1127,11 lei.”

Colegiul Penal se raliază la statuările instanței de mai sus reiterând că, potrivit art. 220 Cod procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se soluționează în conformitate cu

prevederile prezentului cod. Normele procedurii civile și normele procesului de mediere a litigiilor civile se aplică dacă ele nu contravin principiilor procesului penal și dacă normele procesului penal nu prevăd asemenea reglementări.

În conformitate cu art. 219 alin. (3) Cod procedură penală prejudiciul material se consideră legat de săvârșirea acțiunii interzise de legea penală dacă el se exprimă în cheltuieli pentru: 1) tratamentul părții vătămate și îngrijirea acesteia; 2) înmormântarea părții vătămate; 3) plata sumelor de asigurare, indemnizațiilor și pensiilor; 4) executarea contractului de depozit al bunurilor.

Reieșind din prevederile art. 14 Cod civil, *persoana lezată într-un drept al ei poate cere repararea integrală a prejudiciului cauzat astfel. Se consideră prejudiciu, cheltuielile pe care persoana lezată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului încălcat, pierderea sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv), precum și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venitul ratat).* Răspunderea civilă delictuală sau reparatorie are ca primă finalitate repararea prejudiciului cauzat, iar prejudiciul reprezintă condiția dar și măsura răspunderii reparatorii, întrucât aceasta se angajează numai în limita prejudiciului injust cauzat.

Vizavi de aprecierea cuantumului prejudiciului moral, care ar aduce o satisfacție echitabilă părții vătămate pentru suferințele cauzate acesteia prin infracțiunea comisă de inculpat, instanța de recurs apreciază că despăgubirea ei în valoare de 7000 lei este una compensatorie. În acest sens, în practica judiciară corect a fost notat că întinderea prejudiciului moral nu poate fi cuantificată potrivit unor criterii matematice sau economice, astfel încât, în funcție de împrejurările concrete ale speței, statuând în echitate, instanța de judecată urmează să acorde despăgubiri apte să constituie o satisfacție echitabilă.

În același sens, se menționează că, în temeiul art.1423 alin.(1) Cod civil coroborat cu art.219 alin.(4) Cod de procedură penală, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanță în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al făptuitorului prejudiciului și de măsura în care compensarea poate aduce satisfacerea persoanei vătămate.

Din partea descriptivă a deciziei instanței de apel, se constată că instanța a dezbătut prin mai multe argumente criticele părții vătămate ce vizau soluționarea acțiunii civile. Raționamentele instanței expuse pe acest segment, se însușesc de Colegiul Penal, fiind apreciate ca corecte, iar expunerea altor argumente, care ar duce la respingerea pe fond a pretențiilor părții nu este necesară. De altfel, și în opinia Curții Europene, în cazul în care instanța supremă refuză să admită o cauză din motivul că nu sunt întrunite temeiurile legale pentru această cauză, o motivare foarte succintă poate satisface cerințele art. 6 din Convenție. (*a se vedea în acest sens cauza Bachowski v. Polonia din 02.11.2010*).

Alăturat celor expuse, Colegiul mai explică recurențelor că eroarea de drept prevăzută de pct. 15) - *instanța de judecată internațională, prin hotărâre pe un alt caz, a constatat o încălcare la nivel național a drepturilor și libertăților omului care poate fi reparată și în această cauză*, și invocată de părți, nu este incidentă cauzei date și se referă la alte circumstanțe decât cele menționate de părți în recurs. Or, aprecierea cuantumului prejudiciului moral este o chestiune soluționată individual pentru fiecare cauză în parte,

având în vedere specificul procedurii de calcul, care se apreciază de instanțe și se raportează la suferințele fizice și psihice cauzate părții vătămate în fiecare dosar în parte. De aceea, la soluționarea unor atare chestiuni, instanțelor nu le poate fi impus un standard unanim recunoscut de cuantificare a prejudiciului moral pentru toate cauzele penale.

Pe cale de consecință, instanța de recurs se va limita de a formula răspunsuri detaliate cu privire la criticele ce țin de pretinsa încălcare a pct. 6) și 15) din alin. (1) al art. 427 Cod de procedură penală, întrucât în conținutul hotărârii contestate a instanței de apel se regăsesc deja răspunsuri argumentate vizavi de chestiunile ridicate atât de procuror, cât și de partea vătămată Botica A. și apărătorul acesteia Grecu I. în recursurile declarate.

8. În temeiul art. 432 alin. (1) – (2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul Penal

d e c i d e :

Inadmisibilitatea recursurilor ordinar declarate de procurorul în procuratura de circumscripție Cahul, Cebotari Vitali, și de partea vătămată Botica Afanasie și avocatul acestuia Grecu Ion, împotriva deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 14 mai 2019, în cauza penală privindu-l pe Știrbeț Nicolae Ion, ca fiind vădit neîntemeiate.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 16 octombrie 2019.

Președinte

Diaconu Iurie

Judecător

Catan Liliana

Judecător

Guzun Ion